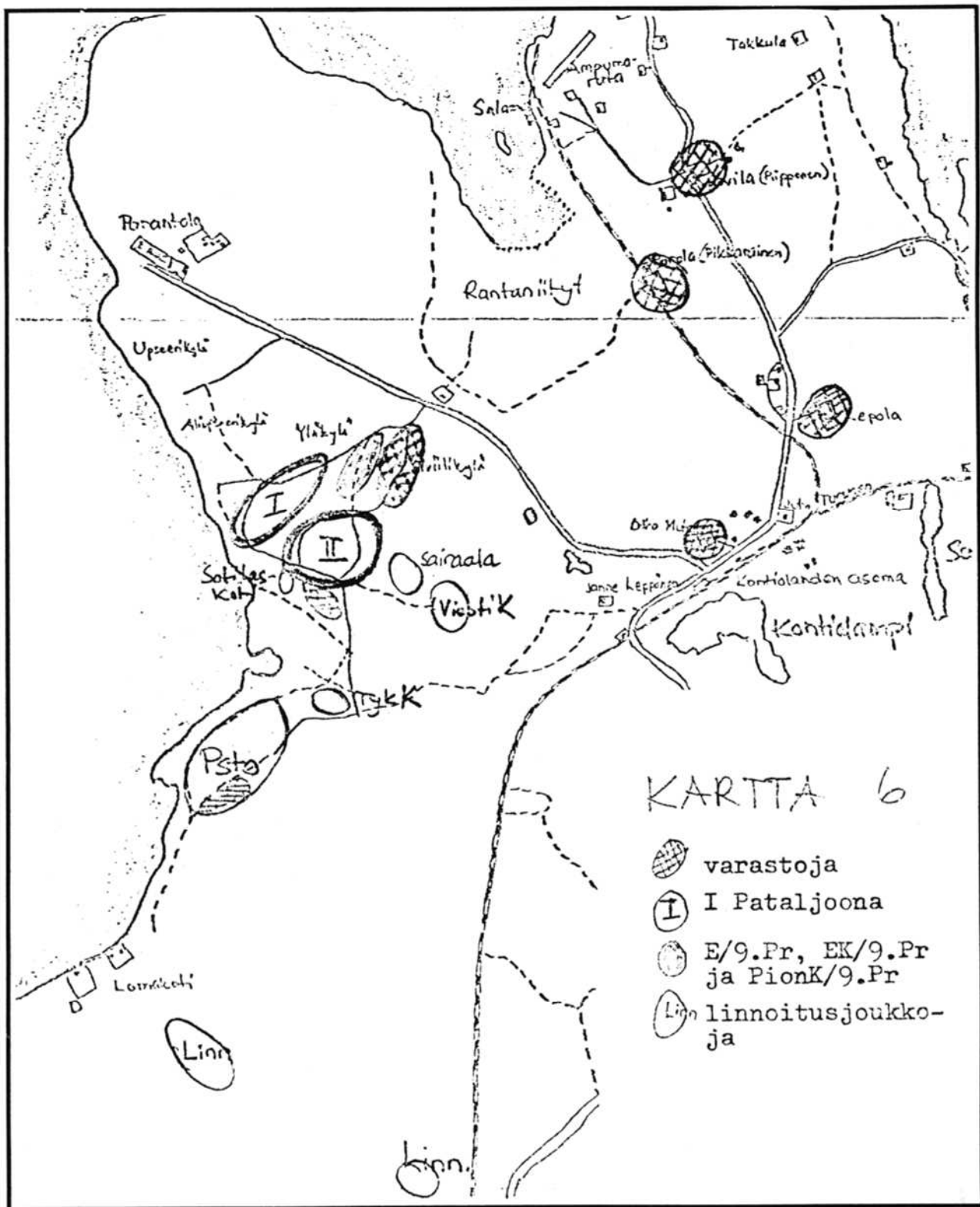

KARJALAN JÄÄKÄRI 2'75

Meillä on palveluksessamme myyjiä, ostajia, autonkuljettajia, laitosmiehiä, kokkeja, kerrossiivoojia, viinureita, kylmäkköjä, makeismestareita, einesmestareita, tutkijoita, laborantteja, lihamestareita, arkkitehteja, baarimestareita, maalareita, tarjoilijoita, hovimestareita, paahtimomestareita, kirvesmiehiä, rakennusmestareita, verhoilijoita, puuseppiä, patatiskaajia, trukinkuljettajia, sopimusviljelijöitä, purkittajia, vaatureita, ompelijoita, leikkaajia, varastomiehiä, konsulentteja, huoltomiehiä, markkinointisuunnittelijoita, myyntipäälliköitä, tukkumyyjiä, somistajia ja kymmenien muiden ammattien työntekijöitä. Kaikkiaan lähes 50.000.

Ja kaikki tekevät työtä meidän suomalaisten hyväksi.

OSUUSKAUPAT
SOK SOKOS

VARUSMIES!

Ajokorttiasioissa palvelemme teitä asiantunteuksella. Autokoulumme sijaitsee varuskunnan tienhaarassa.

Käytä vapaa-aikasi hankkimalla ajokortti koulumme kautta.

Tervetuloa!

**Kontiolahden
Liikenne-
koulu**

Kontioranta

Söisit sinäkin
Atrialenkkiä

LIHAKUNTA

Joenkulta

kuvasilta

KULTASILTA

OPTIKUVA

JOENSUU, PUH. VAIHDE 21 211

<p>Urho Martikainen Polvela puh. 204</p>	<p>Varjo-Baari Juuka puh. 170</p>
<p>Juuan Pesula Ky Juuka puh. 415</p>	<p>Miettisen Kenkä ja Asuste Juuka puh. 18</p>
<p> Union-Huolto ja Baari Ahmovaara puh. 23</p>	<p>Nurmeksen Osuusmeijeri Meijeri ja Baari</p>
<p> Ostoskeskus K. Naumanen Juuka</p>	
<p>Pellikainen Juuka</p>	
<p>Juuan Rakennuspuu Oy Juuka Kp 2 puh. 496</p>	
<p>Nurmeksen Kauppa-Osakeyhtiö</p>	
<p>Parturiliike Inkeri Holopainen Juuka puh. 343</p>	<p>Sementtivalimo ja Maansiirtoliike Esko Kolehmainen Juuka</p> <hr/> <p>Pielisen Betoni Lieksa</p>
<p> Juuan Auto Oy Esso Huolto Puh. 143</p>	

TERVETULOA JUUKAAN!

**Tervetuloa asioimaan
toimipaikoissamme**

**JUUAN
OSUUSKAUPPA**

**Juuan Osuuspankki
Sivukonttorit
Ahmovaara ja Koli**

Juuan Apteekki

Juuka

Pehkonen Oy

Juuka
Nurmes
Lieksa
Eno

Kone-Sähkö Sutinen

Juuka puh. 115 ja 275
SÄHKÖASENNUKSET SUORAAN
Puh. 401

**Puusepäntiike
Olavi Kallinen**

Juuka
Puh. 277 kotiin 305

**Pielispirtti
Ravintola — Huoltoasema**

R. Kortelainen

Juuka puh. 122 ja 480

**Vapaa-aikaan
Juuan Pyörä- ja
Urheilun kautta**

Tervetuloa Puh. 450

**Rakennustoimisto
M. Nykänen**

Sivakkavaara

KARJALAN JÄÄKÄRI 2/75

Karjalan Jääkäripataljoonan ja Karjalan Jääkäripataljoonan Killan lehti

”

8. vuosikerta

Kustantaja:
Karjalan Jääkäripataljoonan Kilta ry.

Päätoimittaja:
Maj Aulis Laine
Länsikatu 16 A
80110 Joensuu 11
puh. 26 005

Talous/Ilmoitukset:
Toivo Tenhonen
Sepänkatu 13 A 4
80110 Joensuu 11
puh. 25 826

Pankit:

PSP
Ku 750 10-1

KOP
Tili 10406-14645-3

"Osoitteellinen julkaisu"

Painettu:
Kirjapaino Oy
Maakunta offset
Joensuu — 1975

KONTIOLAHDEN VARUSKUNNAN
HISTORIA

Tänä vuonna on kulunut 35 vuotta Kontiolahden Varuskunnan perustamisesta.

Talvisodan päätyttyä syntyi uuden rajan länsipuolelle useita uusia puolustusvoimiemme varuskuntia. Näistä vain kaksi, Kontiolahden ja Ylämyllyn Varuskunnat jäivät myös Jatkosodan jälkeen rauhan ajan varuskunniksi.

Karjalan Jääkäripataljoonan Kilta ry päätti pari vuotta sitten kotivaruskuntansa historian kokoomisesta ja kirjoittamisesta. Historiatoimikunta antoi työn varusmiespalvelustaan suorittaneelle kersantti Pertti Elsiselle. Hän jatkoi työtään kotiuduttuaan ja historian käsikirjoitus valmistui vuoden 1974 loppuun.

Tämän lehden sivuilta voitte nyt tutustua historiaan, kirjoittajan valitsemiin otteisiin.

Historia on tarkoitettu julkaista kirjana tämän vuoden lopulla, jos rahoitus saadaan järjestettyä.

Historiatoimikunta toivoo kirjaa varten kuvaaineistoa varuskunnan alkuvuosilta 1940 - 56. Kuvat, jotka palautetaan voi lähettää Karjalan Jääkäripataljoonaan tai killan toimihenkilöille.

A I

KARJALAN JÄÄKÄRIT JA KIITAVELJET!

Tervehdin Teitä sekä nykyisenä Savo-Karjalan Sotilasläänin komentajana että Karjalan Jääkäripataljoonan komentajana vuosilta 1965 - 68.

Valtakunnan alueen valvonta ja sen alueellisen koskemattomuuden suojaaminen, tarvittaessa voimakkein, kuuluvat itsenäisen valtion toiminnan luonteeseen. Valtakunnan ja sen oikeusjärjestyksen sekä kansan elinmahdollisuuksien puolustaminen on niinkään jokaisen valtion oikeus. Valtakunnan alueen puolustaminen on myös tekiemme valtiosopimusten toteuttamisen ehdoton edellytys.

Puolustusvoimilla on päävastuu sotilaallisesta maanpuolustuksesta. Kaikissa tehtävissään puolustusvoimat on riippuvainen poliittisen johdon ratkaisusta. Pyrkimyksenä on sellaisen todellisen puolustuskyvyn luominen, että alueemme ei muodostu ulkopuolisia houkuttelevaksi sotilaalliseksi tavoitteeksi eikä läpikulkutiekseksi. Mikäli ponnisteluistamme huolimatta joudumme vedetyksi sotaan, tulemme alueellisen puolustusjärjestelmämme perusajatuksen mukaisesti taistelemaan vihollista kuluttaen jokaisesta metrillä alkaen valtakunnan rajoilta ja rannikoilta, kunnes meille tarjoutuu mahdollisuuksia hyökkääjän pysäyttämiseen ja lyömiseen.

Tehtävä ei ole helppo. Sen onnistuminen riippuu paitsi materiaalisesta riittävydestä ja koulutuksesta ennen kaikkea hengestä, tahdosta puolustaa Suomea, jos niin tarvitaan. Tähän tähtää puolustusvoimat koulutuksessaan ja kasvatuksessaan.

Kenraalimajuri

Pentti Syrjä
Pentti Syrjä

Kunnanjohtaja
Olavi Tiittanen

J U U K A

Juuan kunta on pinta-alaltaan ilman vesiä 1519 km². Se sijaitsee Pielisen länsirannalla. Juukaan kuuluu myöskin Pielisen suurin saari, Paalasmaa. Kunnan asukasluku vuonna 1974 henkikirjoituksen mukaan oli 8857 henkeä, joista Paalasmaalla asuu lähes 300 henkeä. Vastoin monien käsitystä Pielisen länsirannalla oleva Kolin alue ei kuulu Juukaan.

Juuan kunta on etenkin sen länsiosalta harvaanasuttu. Asutus keskittyy pääasiassa valtateiden ja maanteiden varsille. Kunnan merkittävin taajama on kirkonkylä, jossa asuu n 2300 henkeä.

Asutukseen liittyvänä erityisenä piirteenä, joka on kyllä ominaista kaikille Pohjois-Karjalan ja lähes kaikille Suomen maalaiskunnille on se, että haja-asutusalueilta muuttaa väestöä joko kirkonkylään tahi muualle Suomeen suuressa määrin. Niinpä Juuankin asukasluku on viimeisen 20 vuoden aikana vähentynyt 3724 hengellä samaan aikaan kun kirkonkylän väkiluku on kasvanut n 800 hengellä.

Väkiluvun muutos on luonnollisesti kohdistunut selvimmin maa- ja metsätaloustalouteen. Sen sijaan kirkonkylän palveluselinkeinoissa työntekijöiden lukumäärä on saman ajan kuluessa yli kaksinkertastunut. Samoin on tapahtunut pientä lisäystä liikenteen, rakennus- ja teollisuustyövoiman osalta.

Juuan kirkonkylä muodostaa melkoisen vilkkaan taajaman. Sen tarjoamat asumis- ja palvelumahdollisuudet ovat monilta osin kauppala-tasoiset. Kirkonkylässä on useita pankkeja, tavarataloja, kahviloita ja ravintola. Huvittelu- ja vapaa-aikapaikkoina voidaan mainita tanssilava ja elokuvateatteri. Kesän aikana on Pielinen satoine saarineen ja niemineen monien kirkonkyläläisten vapaa-aian vieton alue.

Tuontonsa puolesta Juuka kuuluu pohjoiskarjalalaiseen vaara-alueeseen, jolla aikoinaan on harjoitettu merkittävää kaskiviljelyä. Tästä on Juuka saanut vaakunatunnukseensa kaskikoivun.

Enemmän kuin puolet Juuan asukkaista saa vielä toimeentulonsa maatilataloudesta. Kun tilojen keskimääräinen viljelyspinta-ala on vajaat 7 ha, maanviljelyksen antama tulo on perhettä kohden melko pieni. Tämän vuoksi metsillä ja metsätöillä on ollut suuri työllistävä ja taloudellinen merkitys. On mahdollista, että lähivuosina tulee olemaan puutetta erityisesti metsien hoidon työvoimasta.

Nopeaa taloudellista nousua Juuassa on vaikea ennustaa. Kunnan syrjäinen sijainti ja rautatien puuttuminen rajoittavat mahdollisuuksia. Keskustajama tulee edelleen kasvamaan ja kehittymään palveluvarustukseltaan nykyistä kaurunkimaisemmaksi. Toiselta puolen kirkonkylämaisyyden vaikutelma olisi pyrittävä säilyttämään, koska se takaa viihtyisän elinympäristön. Maanviljelysalueilla näyttää myös tapahtuvan myönteistä kehittymistä siten, että viljelmien peltopinta-alat ovat lisääntymässä tilojen yhdistymisen kautta. Samoin on viljelystapa ja erityisesti karjatalous kehittymässä nykyaikaiseen suuntaan. Sen sijaan suurempaa teollisuutta ei ole ilmaantunut eikä ilmeisesti ilmaannu lähivuosina, ellei huomattavia

malmiesiintymiä kunnassa lyödy. Matkailu on vuosi vuodelta muuttu-
massa yhä merkittävämmäksi elinkeinoksi, ja Juualla on mahdolli-
suuksia kahden "lomakaupungin" välissä tarjota vaihtoehtona "lo-
mamaaseudun" rauhaa ja palveluja. Erityisesti Paalasmaan aluee-
seen nojautuvan matkailun uskoisi vähitellen kehittyvän.

PUOLUSTUSVOIMIEN LIPPUPÄIVÄ KONTIOLAHDEN VARUSKUNNASSA

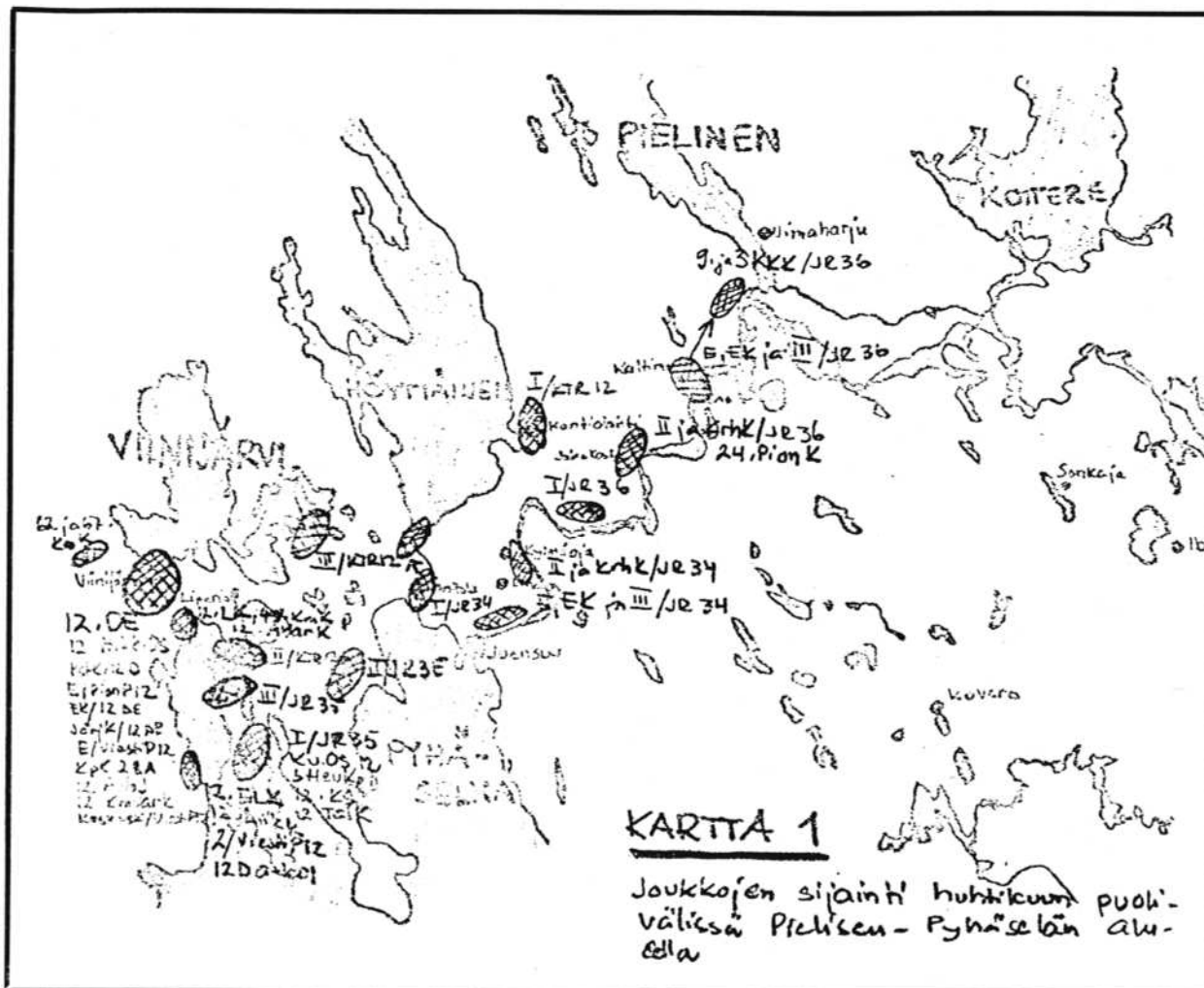
Puolustusvoimien lippujuhlaa kesäkuun neljäntenä päivänä vietettiin Kontiolahden Varuskunnassa asianmukaisin juhlallisuuksin. Kollaan Vasaman ympärille kokoontuneille paraatijoukoille puhuivat everstiluutnantti Pertti Kilkki ja kenttärovasti Ville Muilu.

Puheensa teemaksi kenttärovasti Muilu oli valinnut profeetta Jesajan sanat "kääntymällä ja pysymällä hiljaa te pelastutte". Palauttaen mieliin ajat 30 vuotta sitten kenttärovasti Muilu korosti Suomen marsalkka Mannerheimin osuutta Suomen rauhan tielle johdattamisessa.

Kenttähartauden jälkeen puhui joukoille varuskunnan päällikkö. Everstiluutnantti Pertti Kilkki painotti erityisesti Lapin sodan merkitystä Suomen historiassa. Juhlittaessa toisen maailmansodan päättymisen 30-vuotispäivää ei pidä unohtaa puolustusvoimiemme panna Lapin sodassa. Neuvostoliiton kanssa solmittu välirauhasopimus velvoitti suomalaiset tyhjentämään maan saksalaisista. Jatkosodan ankarasti rasittama armeija kävi nuorin ikäluokkin vahvistettuna tähän tehtävään, jossa saksalaiset joukot lopulta ajettiin kohti Kilpisjärveä. Se, että tehtävä suoritettiin nurkumatta, todistaa armeijamme moraalin kestävyyttä kriisitilanteissa, huomautti everstiluutnantti Kilkki.

Tasavallan Presidentin myöntämien kunniamerkkien jaon jälkeen tilaisuus päättyi ohimarssiin, jonka vastaanotti varuskunnan päällikkö, Karjalan Jääkäripataljoonan komentaja, everstiluutnantti Pertti Kilkki. Paraatijoukkoja komensi majuri Aulis Laine.

Lukijalle

Käsillä oleva esitys on lyhennelmä allekirjoittaneen tekemästä Kontiolahden varuskunnan historiasta, sen alkuosasta. Historia kokonaisuudessaan ilmestyy -toivon mukaan- kuluvan vuoden syksyllä, noin 35 vuotta varuskunnan perustamisen jälkeen. Oheisen lyhennelmän tarkoituksena on muistuttaa meneillä olevasta hankkeesta ja samalla mahdollisesti herättää entisissä Kontiolahden varuskunnan kävijöissä mielikuvia, jotka saattaisivat olla asian kannalta tarpeellisia. Jos näin onnellisesti käy, laittakaa ihmeessä paperille ja lähettäkää vaikkapa Killan sihteerille, Toivo Tenhoselle. Kiitän jo tässä yhteydessä niitä henkilöitä, jotka ovat mahdollistaneet työn valmistumisen.

Joensuussa Enskan päivänä 1975

Pertti Elsinen
 Pertti Elsinen

Puolustusvoimain järjestelyt Talvisodan jälkeen

Talvisodan seurauksena Suomi oli menettänyt tuntuvan osan puolustusta palvelleista kasarmi- ja harjoitusalueistaan. Uusi raja oli lähes suojaamaton, joten puolustuksen turvaamiseksi oli aluksi sijoitettava lisää elävää voimaa uhanalaisille seuduille. Kun sen rinnalla oli käynnistettävä laaja kotiuttaminen, tehokas ja uudet vaatimukset täyttävä koulutus ja rajojen linnoittaminen, oli lähtökoh- ta puolustusjärjestelyille vaikea.

Maavoimat demobilisoitiin melko nopeasti. Maaliskuun lopun 1940 neljännesmiljoonaisesta vahvuudesta oli vuoden lopussa rivissä enää noin kolmannes. Tehokkaan koulutuksen aloittaminen estyi useassa joukko-osastossa rakennustöiden takia: oli tehtävä kasarmeja tai parakkeja ja osallistuttava linnoittamiseen. Linnoitustyöt aloitettiin elokuussa 1940.

Sodan päätyttyä maavoimat ryhmitettiin siten, että olevat viisi armeijakuntaa sijoitettiin itärajan tuntumaan painopisteen ollessa Laatokan pohjoisrannan eteläpuolella. Siirryttäessä rauhanajan kokoonpanoon oli pääperiaatteena se että divisioonasta muodostettiin supistamalla prikaati. Divisioonan määrävahvuus oli sodan aikana noin 15.000 miestä, siitä supistetussa rauhanajan prikaatissa noin 3.000. joskin on huomattava, että määrävahvuuksista poikettiin jatkuvasti. Edelleen on syytä huomata, että asetetut tavoitteet olivat osittain ristiriidassa keskenään; kotiuttaminen sai usein väistyä suojelu- ja koulutustehtävien toisin vaatiessa.

Järjestelyt Pyhäselän-Pielisen alueella

Talvisodan päätyttyä 13.3.1940 marssitettiin joukot yleensä takaisin perustamisseuduilleen. Periaatteesta jouduttiin luonnollisesti poikkeamaan niiden joukkojen osalta, jotka oli perustettu luovutetulla alueella. Poikkeuksia tehtiin lisäksi puolustusnäkökohtien pohjalta.

Sotilashallinnollisesti Pohjois-Karjala kuului välirauhan aikana IV Armeijakunnan alaisuuteen. Armeijakunnan joukoista marssitettiin maaliskuun kuluessa 3 jalkaväkirykmenttiä, kenttätykistörykmentti ja pioneeripataljoona Pielisen ja Pyhäselän yhdistävän Pielisjoen rannalle ja lähiselustaan seuraavasti:

Kollaalla. Saari- ja Suojärvellä taistellut JR 34 sijoitettiin Joensuun ympäristöön, I Pataljoona ensin Onttolaan ja kesällä Puntarinkoskelle; II Pataljoona ja KrhK Lehmoon; III Pataljoona ja Esikunta Mutalaan.

Laatokan-Karjalan mottitaisteluista tullut, Joensuun ympäristössä perustettu JR 36 sijoitettiin Pielisjoen rannalle, I/JR 36 Kuurnan kanavalle II/JR 36 ja KrhK Jakokoskelle, III/JR 36 Kaltimoon. III Pataljoonasta siirrettiin osia maaliskuussa Paukkajaan, I Pataljoonasta Paiholaan.

JR 35 käskettiin pääpuolustuslinjan taakse Liperiin, jossa majaili myös Kevyt Osasto 12 ennen siirtoaan Uimaharjuun. E ja I/JR 35 jäi kotiutumaan kirkonkylälle, II/JR 35 Mattisenlahden tienhaaraan ja III/JR 35 Viinijärvi-Liperi maantien varteen, Papelonsaaren tienhaaraan.

Kenttätykistörykmentti 12:n I Patteristo saapui useiden vaiheiden jälkeen Kontiolahdelle maaliskuun lopulla. II Psto siirtyi samoihin aikoihin Kiiessaloon Kuoringan rannalle ja III Psto Vaivioon. Rykmentin komento-osat sekä 12. D:n Esikunta ja muita vähäisempiä muodostelmia D:sta jätettiin taaimmaksi, Viinijärvelle. Joukkojen sijoittelu on esitetty summitaisesti kartassa 1.

Ensimmäisen sijoittamisen jälkeen osa miehistä kotiutettiin, joissakin yksiköissä ryhdyttiin viemään läpi normaalia koulutusohjelmaa, jotkut yksiköt odottelivat jotain tapahtuvaksi. Vähäisiä siirtoja tapahtui tuhkatieheään ja miehille jaettiin pariin otteeseen kovat patruunatkin, kun pelättiin sodan alkavan uudelleen.

Kesäkuun alkuun mennessä katsoi sotavoimain johto tilanteen rauhoittuneen niin paljon, että sotatoimialue supistettiin käsittämään vain itäisimmät osat maasta. Samoin annettiin määräys siirtyä rauhan-

ajan kokoonpanoon 1.7.1940 mennessä. Tämän seurauksena ryhdyttiin Pielisen ja Pyhäselän välillä toiseen suureen joukkojen siirtoon. Kesäkuun alussa E ja III/JR 34 marssivat Kontiolahden kirkonkylälle, E/JR 34 majoittui kansakoululle E/III/JR 34 Lepolan taloon, aseman lähetyville. I/JR 34 saapui juhannuksen jälkiviikolla Kontiolahden aseman vaiheille Janne Leppäsen talon ympäristöön ja seuraavana päivänä Ristilahteen. II/JR 34 tuli samoille seuduille Punta rinkoskelta ja pystytti telttansa Tykistönmäen rantaan Ristilahden eteläpuolelle.

Kotuttaminen jatkui samalla. Mm. JR 36 "puhdistettiin" muista maakunnista kotoisin olevista reserviläisistä ja tilalle otettiin pohjoiskarjalaisia varusmiehiä. Koska järjestelyissä viipyi kauan, olivat yksiköt useimmiten vahvuuksiltaan vajaita, esim. JR 36 siirtyessään kesä-heinäkuun vaihteessa Kaltimosta Jakokoskelle alle pataljoonan suuruinen.

Keväällä 1940 alkoi sotilaitten keskuudessa liikkua huhuja Pohjois-Karjalaan mahdollisesti perustettavista pysyvistä varuskunnista. Joista erään sijaintipaikkana saattaisi olla Kontiolahti. Joukkojen keskittäminen Kontioniemen juureen tuki huhua, vaikka määräykset tulivatkin myöhemmin. Huhuja luonnollisesti aiheutti se että eräillä seuduilla suoritettiin maastotiedusteluja.

KONTIOLAHDEN VARUSKUNNAN SYNTY

Varuskunnan perustaminen

Ensimmäinen käsky Kontiolahden varuskunnasta on annettu jo 15.4. 1940, jolloin 12. DE määräsi perustettavaksi kaikkiaan 12 varuskuntaa, niistä yhden Kontiolahteen.¹ Varuskuntaan kuuluvat joukko-osastot olivat I/JR 36 ja I/KTR 12 ja sen päällikkönä toimi kapt Laurikainen. Edellä esitetystä on käynyt ilmi, että mainitut osastot

1. Muut 11 varuskuntaa sijaitsivat Kaltimossa, Jakokoskella. Mutalassa, Lehmassa, Onttolassa, Liperissä, Vaiviossa, Komperossa, Kaatamossa, Viinijärvellä ja Leppilammella (ks. kartta 1).

olivat varsin kaukana toisistaan -Kontiolahden kirkonkylällä ja Kuurnan kanavalla, siis ei ainakaan Kontiolahden varuskunnan nykyisellä alueella. Käsky lienee johtunut tarpeesta määritellä varusmiehille liikkuma-ala vapaa-aikana, joten tätä, pakostakin löyhää muodostelmaa ei voida pitää Kontiolahden varuskunnan suoranaisena edeltäjänä.

Kun puolustusvoimain oli määrä siirtyä rauhanajan kokoonpanoon 1.7. 1940 mennessä, tuli IV Armeijakunnan alueelle perustaa 8-10. Prikaatit sodanaikaisten 9., 12. ja 13. Divisioonan sijoitusalueille. Lehmon ja Pielisen välisen alueen suojajoukoksi tuli jäämään 12.D:sta JR 34:a ja JR 36:a runkona käyttäen muodostettu 9. Prikaati, joka sai vahvistukseksi KTR 12:sta supistamalla tehdyn patteriston. Prikaatin henkilökunta saatiin Jalkaväkirykmenteistä 34-36 ja Kenttätykistörykmentistä 12 ja vähäisessä määrin muista 12. D:n joukoista. Järjestelyistä johtuen perustaminen lykkäytyi elokuun alkupuolelle. Perustamispäivä vaihtelee eri lähteissä välillä 11.-14.8. 1940 ja on ilmeisesti 11. tai 12.8.

E/9. Pr toimi aluksi Joensuussa Matkustajakoti Suomessa, josta siirtyi Kontiolahdelle helmikuussa 1941; Psto/9. Pr:n Esikunta toimi Kontiolahdella Matkustajakoti Kuuselassa. Perustamisen yhteydessä Pr:lle alistettiin Kaltimoon, Uimaharjuun, Koveroon ja Sonkajaan sijoitetut joukot. Alunperin prikaatiin kuului 3 pataljoonaa (I, III ja IV). Yhden numeron yli hyppääminen on saattanut johtua tarkoituksellisesta hämäämisestä.

Elokuun 14. päivänä 1940 määräsi IV AKE perustettavaksi viisi varuskuntaa, jotka tuli sijoittaa Kuopion, Joensuun, Kajaanin, Nurmeksen ja Tuusniemen lähettyville. Joensuun lähettyville sijoitettujen joukkojen alueen nimeksi käskettiin Joensuun-Höytiäisen-Kontiolahden varuskunta, päällikkönään SKSlE:n komentaja ev A. Svensson. Lisäksi määrättiin, että alue voidaan tarvittaessa jakaa alavaruskuntiin.

Viisi vuorokautta myöhemmin ev Svensson määräsi varuskunnan jaettavaksi kolmeen osaan. Kontiolahden alavaruskunnan päälliköksi nimettiin Psto/9. Pr:n komentaja evl P. Palletvuori, vaikka odotuksen-

mukaista olisi ollut, että päällikkönä olisi toiminut 9. Pr:n komentaja ev A. Kuistio. Tämä saattaa johtua siitä, että Psto:n Esikunta oli lähempänä majoitusaluetta kuin Pr:n Esikunta tai siitä, että ev Kuistiolle oli varattu jokin muu tärkeä tehtävä. Ensin esitettyä käsitystä tukee se, että kun E/9. Pr siirtyi helmikuussa 1941 Kontiolahdelle, otti Kuistio muutamaa päivää myöhemmin varuskunnan päällikkyuden itselleen. Toisaalta tiedetään, että Kuistio toimi IV AKE:ssa esikuntapäällikkönä ainakin elokuun loppuun 1940, vaikka virkaan oli nimitetty toinen mies jo 3.8.1940.

Varuskunta-alueen määrittäminen jätettiin vasta nimitettyjen päälliköiden tehtäväksi. Joensuun-Höytiäisen-Kontiolahden varuskunta ulottui pohjoisessa kymmenkunta kilometriä Kontiolahden pohjoispuolelle, idässä Miklinlammen ja Latvajärven väliselle kannakselle sekä -itkälammen halki ja teki lenkuran Paiholaan. Muilla tahoilla alue rajoittui Pyhäselkään ja Höytiäiseen. Maitten lunastamisesta ei tarvinnut toistaiseksi huolehtia, sillä yksityisten maille meneminen kävi päinsä sotatilalain perusteella. Alue oli tarpeettomankin suuri ja peitepiirroksista päätellen hutaisten määritelty -vika voi tietysti olla myös peitepiirroksen tekijässä.

Kontiolahden alavaruskunta voidaan katsoa perustetuksi 28.8.1940, jolloin evl Palletvuori antoi ensimmäisen varuskuntakäskyn. Vaikeampaa on sen sijaan sanoa, milloin Kontiolahden itsenäinen varuskunta on perustettu. Ottaessaan varuskunnan päällikkyuden helmikuun lopulla 1941 ev Kuistio ilmoitti nimittäin, että varuskunta on tästä lähin itsenäinen. Kuitenkin IV AKE hyväksyi SKSLE:n 12.4.1941 tekemästä esityksestä Höytiäisen ja Kontiolahden varuskuntien itsenäistymisen vasta 23.4.1941. Laskutavasta riippuen voidaan alavaruskuntavaiheen sanoa kestäneen kuusi tai kahdeksan kuukautta. Ei ole tiedossa, mistä mainittu kahden kuukauden ero johtuu.

Varuskuntaan kuului hallinnollisesti lähestulkoon normaali prikaati: 2 JvP:a, Psto, E, Sairaala, ViestiK, EK/9. Pr, PionK/9. Pr ja KrhK/9. Pr, joista kolme viimeksi mainittua ylimääräisinä, normaali-vahvuuteen kuulumattomina. Alkukevällä 1941 Pr:in saatiin entinen JP 1:n Soittokunta. Hallinnollisesti varuskuntaan kuului myös Upseeri- ja Aliupseerikylä, kerhot, saunat, sotilakoti, rakennustoimisto ja sotilasläänin varastoja.

Varuskunnan rakentaminen

Muutamia päiviä sen jälkeen, kun I/JR 34 oli majoittunut Tykistönmäelle telttoihin, nousi paikalle jo jonkinlainen katos Lottalaksi, joka toimi Sotilaskodin sijaisena lokakuulle saakka. Kesän mittaan myös muut varuskunnan alueelle sijoitettavat joukot majoittuivat Tykistönmäen lähiympäristöön, Psto kuitenkin vasta sitten, kun jalkaväki oli muuttanut Ristilahden pohjoispuolelle.

Joukot toimivat huollollisesti kuten sota-aikana. Kukin komppania huolsi omat hevosensa ja valmisti ruokansa. Miehet pesivät vaatteensa itse Höytiäisessä. Muonatäydennys käytiin (päivittäin, koska säilytystiloja ei ollut) Mutasen talolta aseman luota, joskaan täydennystä ei joka päivä saatu. Miehistö asui alkuun kangasteltoissa, myöhemmässä vaiheessa myös pahvisissa tai faneerisissa asumuksissa. Ainoa mukavuudeksi katsottava rakennelma oli teltan ympäri laudasta rakennettu kapea hylly, jossa voi pitää ruokailuvälineitä. Telttamoituksesta luovuttiin vähitellen, yöpymiseen teltoja käytettiin ainakin vielä maaliskuussa 1941 ja arestilaisten säilyttämiseen kuukautta myöhemmin.

Aivan tarkkaa tietoa parakkien pystyttämisen aloittamisesta ei ole, mutta erinäisistä lähteistä voidaan päätellä, että työt alkoivat syyskuussa. Henkilökunnan asuntojen rakentaminen lienee alkanut noin kuukautta myöhemmin. Joka tapauksessa parakkeja oli jo käytössä loka-kuulla 1940 ja ensimmäiset henkilökunnan perheet pääsivät asumaan taloihinsa ennen joulua.

Upseerien ja aliupseerien asuntojen rakentamisen urakoi joensuulainen rakennusliike Hasari ja Tshokkinen. Töitä valvoi Puolustusministeriön rakennuskonttori, mutta kun sen miehitys oli sangen vähäinen, jäi valvonta vaillinaiseksi ja etenkin ns. Yläkylän asunnot jäivät kylmiksi asua. Osasyynä kylläkin oli suunnittelijan, arkkitehti Hirvelän lipsahdus lattiarakenteessa. Varusmiehet osallistuivat vain ulkoisiin sähkötöihin, ts, vetivät linjan parantolalle menevästä yhteydestä.

Viimeisetkin asunnot saatiin käyttöön maaliskuun puolivälissä 1941, mutta kaikille ei asuntoja riittänyt. Jokaisen oli käskettäessä otettava alivuokralaisia ja jotkut joutuivat asumaan parakeissa. Asuntoalueen kartta on numero 3.

Miehistö-, varasto- ja toimistoparakkien pystyttäminen tapahtui kokonaisuudessaan varusmiestyövoimin. Työtä johti sittemmin 3/9. Pr:n päällikkönä toiminut kapt Sulo Marttinen, kunnes rakennustoimistoon saatiin rakennusmestarin vakanssi helmikuussa 1941; eräiden muistikuvien mukaan Marttinen tosin toimi virkanimikkeestään huolimatta rakennustöissä koko välirauhan ajan. Marttisen lähimmät apulaiset olivat res kornetti Hakkarainen ja nostomiehenä palvelnut dipl.-ins. Keinänen. Vuonna 1941 kävi varuskunnassa asemakaavaa suunnittelemassa arkkitehti Hyhkö, mutta hänen suunnitelmansa jäi toteutumatta sodan puhkeamisen takia.

Parakit tulivat pystyttämistä vaille valmiina Kontiolahden asemalle. Parhaimmillaan niitä tuli 2-3 vuorokaudessa, mutta tahti ei ollut riittävä, eikä parakkeja saatu valmiiksi ennen talvea tavoitteen mukaisesti. Kun parakkeja tuli ainakin kolmea eri mallia, sattui viivyttyviä sekaannuksia jonkin verran. Tavallisimpaan tyyppiin kuului 32:n miehen tupa, esimiehen huone ja kuivaushuone.

Tilapäisiksi tarkoitettuja tallirakennuksia tehtiin kokonaan omin voimin ja välinein metsästä otetuista tarvikkeista. Nämä ns. risutallit valmistettiin niin, että varuskunnan raamisahalla tehtiin kehi-
kot, joiden ulkoseiniksi asetettiin risuista sidottuja kimppuja, minkä lisäksi rakennukset katettiin; joskus ne myös vuorattiin harvalla laudoituksella. Kaikkiaan varusmiesten pystyttämiä parakkeja varastoineen oli parisen sataa, minkä lisäksi metsään oli raivattava tietä useita kilometrejä.

Pääosaltaan rakennustyöt saatiin loppuun huhti-toukokuulla 1941, jolloin myös Pston parakit olivat valmiit. Osa varastorakennuksista jäi kuitenkin kokonaan tekemättä, sillä sota katkaisi työt. Aluetta kuvaavia karttoja ovat numerot 4-6.

VARUSKUNNAN VAIKUTUS

Vaikutus joukko-osastoon

Asuntojen valmistuminen merkitsi kantahenkilökunnalle vakiintumista. Kun suurin osa henkilöstöä oli lähtöisin Viipurin Rykmentistä, oli vuoden 1940 rauha merkinnyt sille kodittomaksi joutumista. Siihen saakka kunnes uudet asunnot valmistuivat, joutuivat henkilökunnan perheet asumaan tilapäismajoituksessa, yleensä alivuokralaisina lähi-

kylissä, eritoten Kontiolahdella ja Lehmassa. Muutto uusiin asuntoihin ei luonnollisestikaan ratkaissut kaikkia ongelmia, ei eten-
kään niitä, jotka johtuivat varuskunnan syrjäisestä sijainnista.
Kulkurielämän varuskunnan valmistuminen kuitenkin lopetti.

Asevelvollisille parakkien valmistuminen merkitsi normaaliin koulu-
tukseen siirtymistä rakennustöiden tekemisestä. Aterioinnin siirtymi-
nen kentältä ruokalaan samoin kuin kiinteiden asumusten ja varastojen
valmistuminen lopetti pahimmat telttamajoituksen epäkohdat.

Koulutuksellisesti kenttämajoitus oli ollut itse asiassa hyvä asia,
sillä näin oli saatu sen paremmin järjestelemättä todenmukainen har-
joitusmaasto ja totuttautuminen väliaikaismajoitukseen. Ammuntojen
suorittaminen ei kuitenkaan käynyt päinsä alueella ennen radan val-
mistumista Sairaalsuolle toukokuussa 1941, tätä ennen jouduttiin
ammuntoja varten marssimaan Kontiolahdelle Suojeluskunnan radalle
ja joskus Vierevänniemeen. Koulutusta haittasi sitä paitsi lukuisa
joukko vartiointi- ja kunnossapitotehtäviä, jotka säilytettiin jouk-
ko-osastolle.

Varusmiesten kannalta ainakin yhtä tärkeää kuin parakkien valmistu-
minen oli sotilaskodin käyttöönotto lokakuussa 1940. Erikoisen tär-
keäksi vapaa-ajan vieton kannalta sotilaskoti muodostui siksi, että
kaikki muut mahdollisuudet olivat kaukana tai niitä ei käytännöllisi-
sesti katsoen ollut saatavissa. Vastaava merkitys kantahenkilökun-
nalle oli kerhojen valmistuminen.

Vaikutus ympäristöön

Tilanteen jonkin verran vakiinnuttua ja useiden joukko-osastojen
asiallisesti ottaen majoituttua kiinteästi sijoitusalueilleen antoi
Päämaja määräyksen ryhtyä selvittämään varuskuntien maa-alueiden
omistusoloja, omistajien myyntihalukkuutta ja hintaa. Tarkoituksena
oli ilmeisesti vakiinnuttaa tilanne myös juridisesti.

Selvitystyön teki E/I/9. Pr. Esitetty alue oli, edellisvuotisesta
huomattavasti pienentyneenä, noin 1200 hehtaaria. Suurimmat maan-
omistajat olivat Purolan Pekka Pikkarainen (358 ha) ja Puhakan pe-
rikunta (250 ha). Hintatietoja saatiin vain yhdeltä omistajalta,
joka pyysi maastaan 2000 mk/ha, mutta ylipäätään pataljoonan komen-
taja arveli maanomistajien olevan halukkaita kauppaan, jos hinnoista
sovittaisiin. Sodan takia kaupanteko kuitenkin lykkäytyi 7 vuotta.

Kuten edellä on mainittu, vain henkilökunnan asuntojen pystyttämiseen käytettiin siviilityövoimaa. Tiedot työntekijöiden määrästä perustuvat muistikuviiin, jotka luonnollisesti ovat epäluotettavia. Todettakoon varovaisesti, että työläisiä oli useita satoja, suurimmat arviot vaihtelevat 700-800:n vaiheilla. Tiedot työntekijäin kootaipaikasta puuttuvat tyyten, joten hankkeen vaikutuksista kunnan verotuloihin tai työllisyysoloihin on mahdotonta esittää edes arviota.

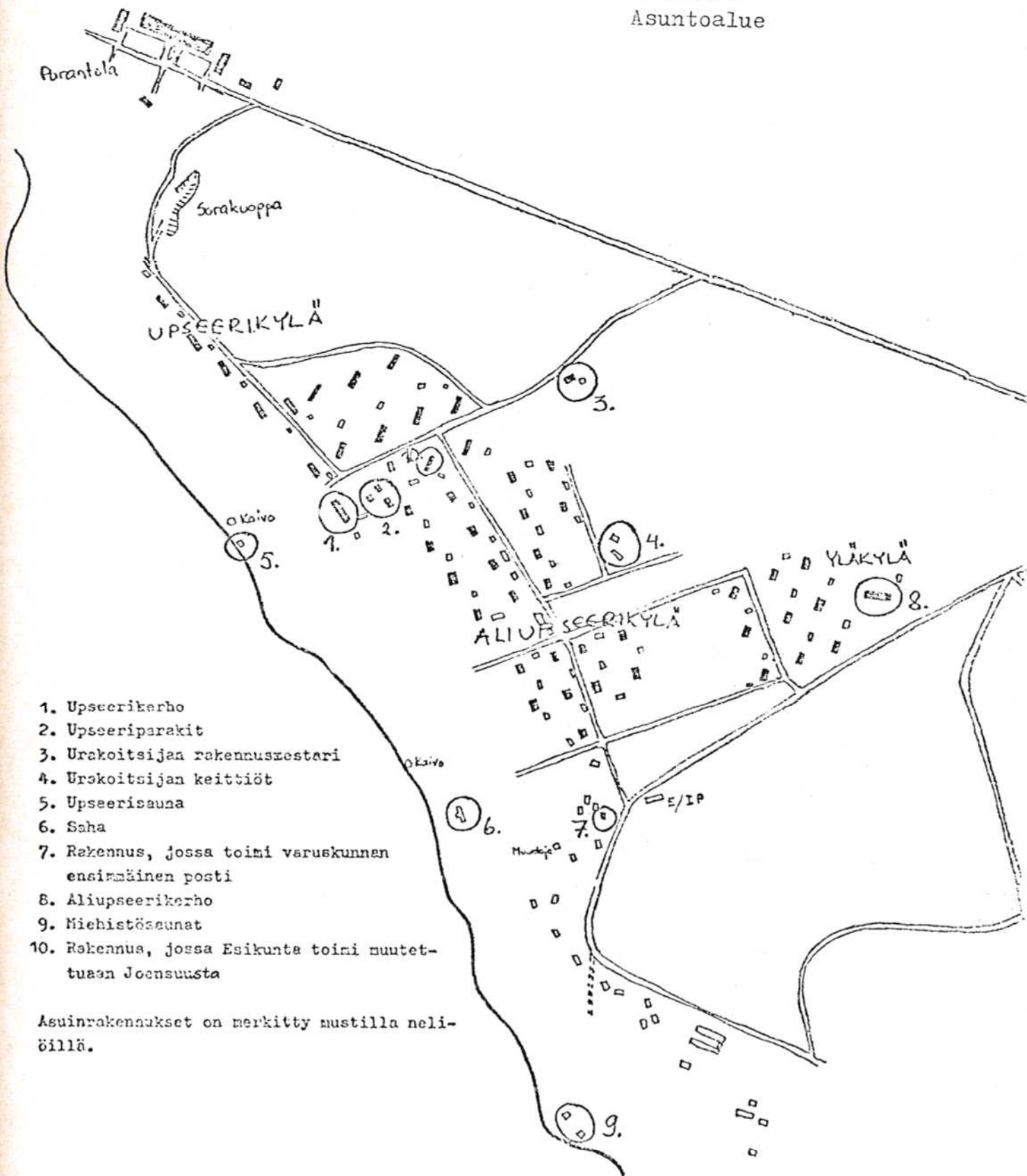
Erikoisen suureksi Kontiolahden varuskunnan merkitys vaeronmaksajana muodostui sotavuosina, jolloin kunnan miesasukkaat olivat pääosin rintamalla nuoria ja vanhuksia lukuunottamatta, kun taas kantahenkilökunnan verotuspaikkana oli Kontiolahti riippumatta siitä, missä miesten sotatoimialue oli. Vuonna 1941 varuskunnan osuus kunnan äy-reistä oli 17,95%, vuonna 1943 19,93%, jonka jälkeen osuus on nopeasti laskenut johtuen toisaalta sotilashenkilökunnan palkan suhteellisesta pienentymisestä muihin palkkoihin verrattuna ja toisaalta kantahenkilökunnan määrän vähenemisestä sodan jälkeen.

Varuskunnan perustaminen aiheutti myös tarpeen kansakoulun aloittamiselle asemanseudulle. Koulutalo päätettiin rakentaa 1.8.1941 mennessä, mutta päätös oli liian optimistinen: paperit viipyivät byrokratiassa kauan ja urakkatarjoukset ylittivät arviot, joten hankkeesta luovuttiin toistaiseksi -käytännössä toistaiseksi merkiksi 10 vuotta.

Kun varuskunta perustettiin "tyhjästä", jouduttiin ensi alkuun vuokraamaan lähetyviltä varasto- ja säilytystiloja. Suurimmat varastot olivat Hovilan Piipposessa, Purolan Pikkaraisessa, Lepolan Mantilas-sa ja Otto Mutasella. Viimeksi mainitun tiloissa pidettiin jonkin aikaa myös arestilaisia, sillä talossa oli putkakoppeja. Ajoittain myös miehiä majoitettiin lähiympäristön taloihin.

Kartta 3
Asuntoalue

1. Upseerikerho
2. Upseeriparakit
3. Urakoitsijan rakennussestari
4. Urakoitsijan keittiöt
5. Upseerisauna
6. Saha
7. Rakennus, jossa toimi varuskunnan ensimmäinen posti
8. Aliupseerikerho
9. Miehistösaunat
10. Rakennus, jossa Esikunta toimi muutettuaan Joensuuusta

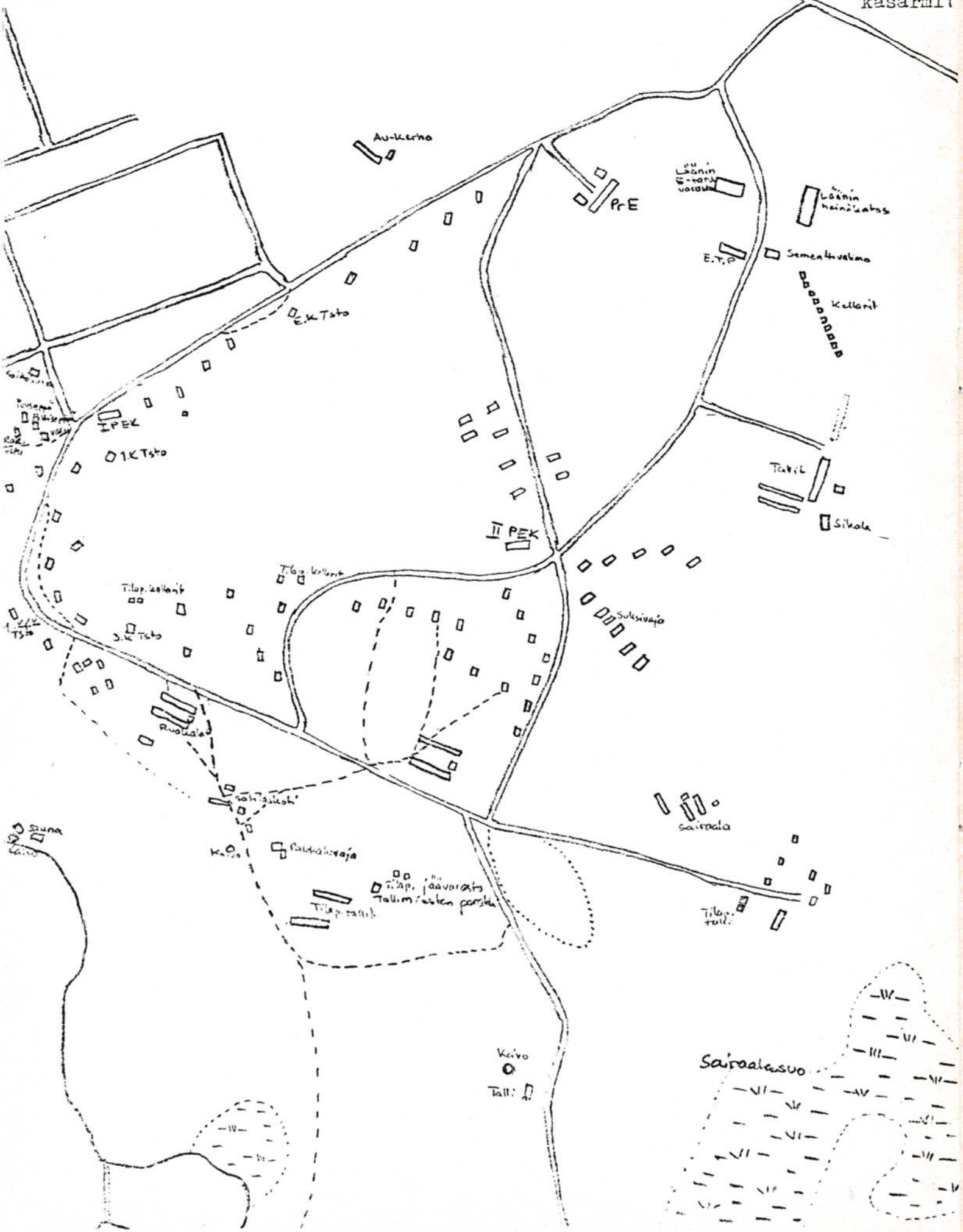
Asuinrakennukset on merkitty mustilla neliöillä.

← Parantolaan

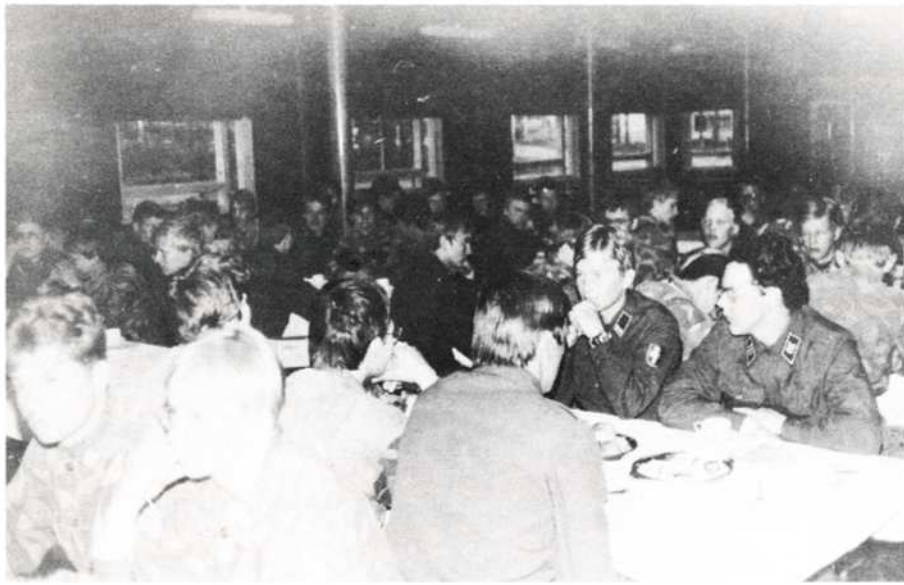
1:5000

Kartta 5

Jalkaväen para-
kit, ns. etu
kasarmit

Killan puheenjohtaja Reino Linna esitelmöimässä KarJP:n upseerikokelaille ja ryhmänjohtajille joukkueen- ja ryhmänjohtajan toiminnasta taistelukentällä.

Killan mehuasema Jaamankankaalla. Huoltopäällikkönä kiltaveli Koosti Kettunen ja huollettavana Karjalan Jääkäripataljoona.

**A. Auvinen
K-Suurmyymälä**

Tuusniemi puh. 204
Paakkila puh. 204

**Osuusliike
Uurtaja
Suurmyymälä**

Tuusniemi

**Viinijärven
Osuuspankki**

T: mi J. Levoskin

Viinijärvi

Kansallis-Osake-Pankki

Liperi

**Liperin
Osuusmeijeri**

Liperi

**Tekstiilitalo
Mauri Kokkonen**

Polvijärvi

Miettisen Leipomo

Polvijärvi puh. 128

**Tanskasen Kukkakauppa
ja Hautaustoimisto**

Polvijärvi P. 232 ilt. 233

Kukat Kukkavihkot Seppeleet Arkut
Vainajienkuljetukset Hautajaiskahvitarjoilut

**KIITOKSET
ILMOITTAJILLEMME**

Kansallis-Osake-Pankki

Outokumpu

**Pohjoismaiden
Yhdyspankki**

Outokumpu

**Super-Market
Metsälä**

Outokumpu

Veljekset Kuokkanen

Outokumpu

Koneliike Hiltunen

Outokumpu

Outokummun Rakennus Oy Kummunkatu 12
Puh. vaihde 51 845

Ajokorttia tarvitaan joka ammatissa. Kurs-
simme alkavat maanantaisin klo 17.00.
Tervetuloa!

Outokummun Autokoulu

Sepänkatu 5 puh. 5460

Kelloliike Kaltiainen

Kummunkatu 3 p. 5720

**HYVÄÄ KAHVIA JA LEIVONNAISIA
Ylä-Baari**Om. Rauni Luukkonen
Kummunkatu 18 Outokumpu

Kaivonrenkaat, muoviputket, AIV-tornitiilet. Betonirei-
kätiilet, värilliset julkisivubetonitiilet. METALLIOSAS-
TO: mm. sorvausta. Pihamaallenne kuivaus-, pölytys-
ja polkupyörätelineet.

OUTOKUMMUN SEMENTTIVALIMO

J. Kuivila Kalaton — Puh. Outokumpu 51 180

ENSO-GUTZEIT OSAKEYHTIÖ

PANKAKOSKEN
TEHTAAT

VARATTU

Oy Wilh. Schauman Ab
Joensuun tehtaat
**VANERIA
LASTULEVYÄ**

RAUMA-REPOLA OY

Joensuun Tehtaat